

L-Ewwel Snin tas-Società

Carl Farrugia

Is-Sur Pawlu Darmanin, żagħżuġ ta' 20 sena mill-Belt Valletta, waqqaf is-Società Filarmonica Nazionale La Valette flimkien ma' 35 bandist ieħor, partitarji Pawlini, fid-19 ta' Ottubru 1874, kważi 150 sena ilu. Pawlu Darmanin kien żagħżuġ li kellu ħanut tal-ħelu fi Triq San Pawl, il-Belt fejn fih kienu jiltaqgħu u jingabru gruppp ta' żgħażaġ mill-Parroċċa ta' San Pawl, il-koll akkaniti tal-festa. Kull darba li kienu jiltaqgħu kemm fil-ħanut ta' Darmanin kif ukoll fis-Sagristija, id-diskors kien jaqa' fuq x'jistgħu jagħmlu biex ikabbru l-festa tal-Appostlu Missierna San Pawl. Għalhekk Pawlu Darmanin ippropona li titwaqqaf soċjetà mużikali li tista' tieħu fil-Festa ta' San Pawl Nawfragu. Din il-proposta ntlagħget b'entuzjażmu u heġġa kbira fejn il-koll offrew li jibdew jitgħallmu strument mużikali. Hekk kif għdda s-sajf, fis-16 ta' Ottubru bdiet il-ħidma sabiex titwaqqaf din is-soċjetà mużikali ġdida. Saru diversi thejijiet u fl-10 ta' Diċembru 1874 quddiem in-Nutar Dr Giovanni Pullicino, 35 żagħżuġ Belti ntrabtu b'att pubbliku mas-Sur Darmanin li jiffurmaw soċjetà ta' Banda filwaqt li wiegħdu diligenza u koperazzjoni fl-istudji tagħhom b'mod li mill-aktar fis jistgħu jieħdu l-frott l-għaraq tagħhom.

Pawlu Darmanin inhatar direttur mil-lat amministrattiv kif ukoll bħala kaxxier sabiex jiġbor il-miżati, jagħmel l-ispejjeż neċessarji u jinnathom fi ktieb u jagħti rendikont lis-soċi. Luigi Carabott min-naha l-oħra inhatar Surmast tal-Banda bil-kundizzjonijiet li jagħti lezzjonijiet tal-mużika lis-soċi darbtejn fil-ġimgha fil-ġranet miftehma kif ukoll lit-tifel tiegħu Vincenzo meta ma jkunx jista' hu. Huwa kellu jithallas onorarja ta' żewġ xelini u nofs kull xahar. L-istrument għandu jinxtara mis-soċju a spejjeż tiegħu.

Il-heġġa ta' dawn iż-żgħażaġ ma damux ma jiġu mfahħra u nkuragġit fil-ġurnali. Ftit jiem wara li ġie ffirmat il-kuntratt notarili, il-ġurnal Corriere Mercantile Maltese fis-16 ta' Diċembru 1874 jgħid hekk: "Konna semmejna qiegħda titwaqqaf Banda Cittadina. Din il-banda issa hija mwaqqfa

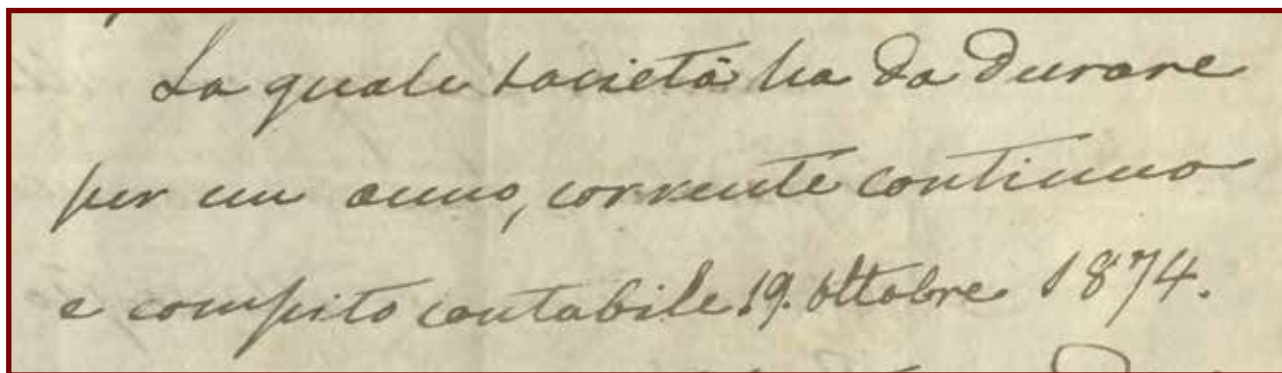
Is-Sur Pawlu Darmanin, il-fundatur tas-Società

taħt it-tmexxija tal-Professor Luigi Carabott u jisimha La Valette, magħmula minn sitt u tletin żagħżuġ ta' rieda tajba u qawwija, intelligenti, u jridu jitgħallmu l-mużika u jidhru quddiem il-pubbliku biex jallegrawha bi programmi sbieħ fil-festi reliġjużi u imkejjen oħra."

Erba' xhur wara l-istess ġurnal fit-30 ta' April kiteb: "Illum nistgħu ngħidu biss dwar il-progress kbir li għamlet u l-heġġa u l-qlubija taż-żgħażaġ dilettanti tagħha, biżżejjed insemmu li bandist minnhom nefaq minn butu sittax-il lira (£16) biex ġieb minn Parigi strument ta' għamla ġdida għal Malta, "Klarin Baxx". Nittamaw ma ndumux ma nisimghu kuncerti sbieħ imwettqin minn din il-Banda".

Id-debutt fit-Teatru Manoel

Wara biss ftit xhur li kienet imwaqqfa saret stedina lis-Surmast Luigi Carabott sabiex il-

La quale Società ha da durare
per un anno, cominciando
e compiuto contabile 19. ottobre 1874.

*Parti mill-Att tal-Fondazzjoni ta' La Valette li tgħid hekk:
"Din is-società għandha ddum għas-sena li tibda mid-19 ta' Ottubru 1874."*

Banda tiegħu sehem fit-Teatru Manoel f' serata ta' beneficenza li saret f' għieħ il-baritonu popolari u magħruf Lorenzo del Ricco li kellu diversi suċċessi kbar f' bosta teatri Ewropej fosthom Milan, Livorno, Ferrata, Ruma u Firenze. Dan id-debutt li seħħ fit-28 ta' Mejju 1875, il-banda daqget marcia, mażurka u galopp. Michele Costa fil-ktieb tiegħu dwar l-istorja tal-Banda jikteb "li hadd mhux kapaċi jiddeskrivi l-ferħ kbir li hassew kemm il-bandisti kif ukoll il-

partitarji ta' La Valette għal dan l-ewwel trijonf tagħha. Il-Banda qalgħet tifhir minn kulhadd, partikolarment mill-istampa indipendenti kollha tal-pajjiż, li kienet tkellmet fit-tul fuq din il-Banda tagħna." Il-gurnal Il Portafoglio Maltese kiteb li "F'din l-okkażjoni kellna l-pjaċir nisimghu l-Banda għdida "La Valette" magħmula minn dilettanti u diretta minn Maestro Carabott, li daqget biċċtejn mużika bi preċiżjoni hekk kbira li qalgħet applawsu kbar. Huwa ta' għieħ kbir lis-Surmast meta nafu li dawn id-dilettanti fl-aktar żmien qasir għarfu jgħaddu hekk 'il quddiem li kisbu t-tifhir ta' kulhadd." Il Corrierei Mercantile Maltese kiteb ukoll fuq dan id-debutt billi qal: Is-Sereta tal-artista Del Riccio, minbarra l-partijiet pjaċevoli tal-ispettaklu, offirtilna wkoll il-Banda għdida La Valette li sa minn dan l-ewwel saggio eċċellenti tagħha diġà wrietna dak li dalwaqt se tkun - kemm minhabba n-numru tal-membri tagħha kif ukoll għall-kapaċità tas-Surmast Carabott li jdderigiha kif ukoll għall-impenn kbir li lkoll qed jagħmlu.

In-Nobbli Ramiro Barbara, l-ewwel President tas-Società

L-għażla tal-isem

Meta ġew biex jagħtu l-isem lill-Banda l-għdida, il-fundatur Pawlu Darmanin ippropona li din tissejjah Società Filarmonica San Paolo. Min-naħa l-oħra, il-President, in-Nobbli Ramiro Barbara ppropona l-isem tal-Gran Mastro La Valette li huwa l-fundatur tal-Belt Valletta. Din il-proposta ntgħoġbot u ntlagħget b'akklamazzjoni filwaqt li San Pawl inħatar bħala Patrun ta' din is-Società.

La Valette fit-toroq għall-ewwel darba

Il-Festa tal-Madonna tal-Karmnu tal-Belt Valletta kienet l-ewwel darba li l-Banda La Valette daqget għall-ewwel darba fit-toroq. Kien fil-15 ta' Lulju tal-1875, lejlet il-festa li l-banda akkumpanjat minn kor ta' tfal kantaw l-Innu tal-Madonna tal-Karmnu, immużikat minn Mro Vincenzo Carabott, iben is-Surmast u bil-versi ta' P. Franco Carbonaro O.Carm. Il-Banda daqget fuq palk maġenb l-istatwa tal-Madonna tal-Karmnu fi Triq Zekka. L-għada, fis-16 ta' Lulju, il-Banda La Valette esegwiet fil-pubbliku l-ewwel programm mużikali tagħha. Il-ġurnal Corriere Mercantile Maltese fil-21 ta' Lulju jikteb li l-"banda iddistingwiet ruħha hafna u dan allavolja kienet qed iddoqq għall-ewwel darba fit-toroq. Kollox irnexxa hafna aktar milli wieħed seta' jixtieq. Il-follsa li attendiet kienet tant kbira li f'ċerti postijiet il-Pulizija kellha tistabblixxi ċ-ċirkolazzjoni fit-toroq b'dawk il-mezzi li l-aktar kienu meħtieġa fiċ-ċirkustanzi." Ftit granet wara il-Banda hadet sehem f'serata mużikali fl-okkażjoni tal-festa ta' San Ġiljan.

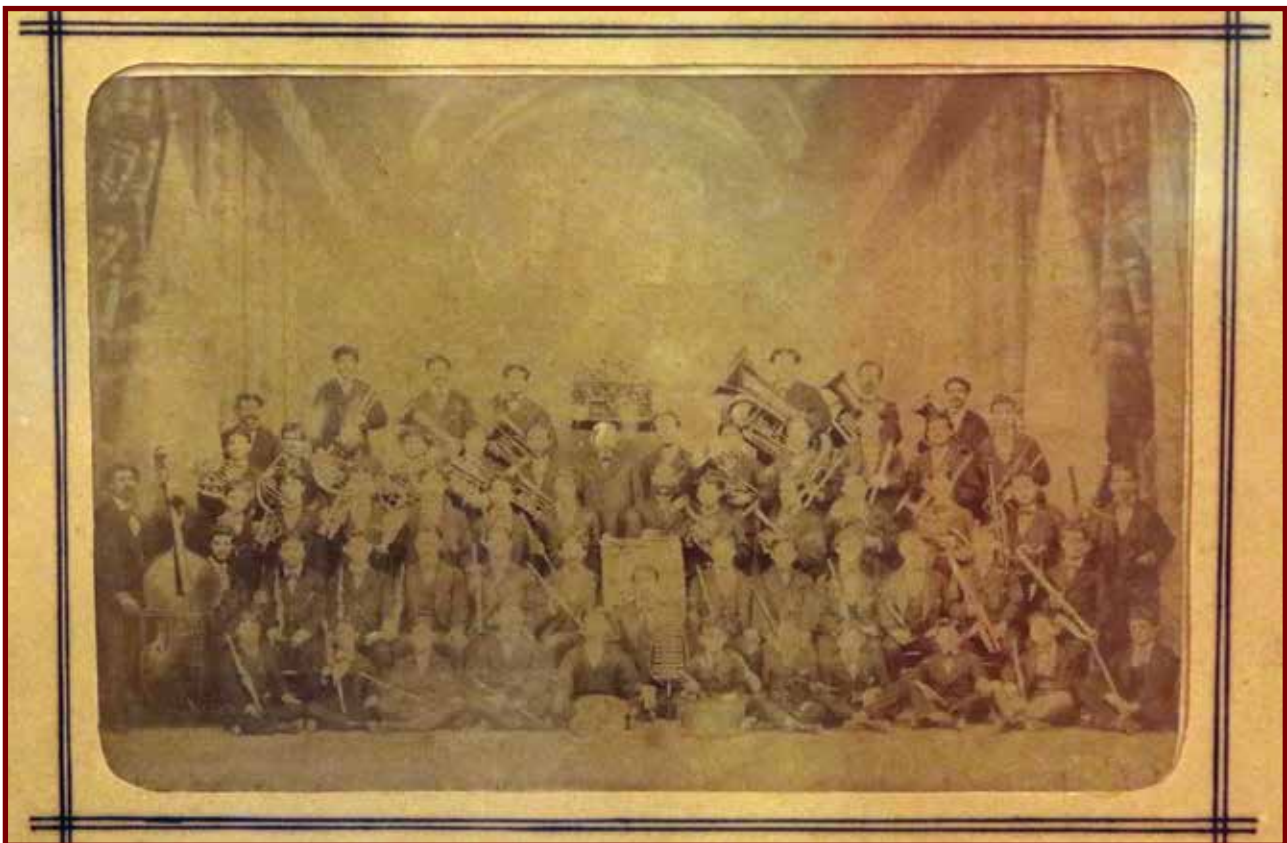
Idoqq għall-ewwel darba fil-Festa tan-Nawfragju ta' San Pawl

Il-Festa ta' San Pawl fi Frar tal-1876 kienet l-ewwel darba fl-istorja tagħha li l-Banda La Valette hadet sehem. Għal din l-okkażjoni, iżżanzan palk u f'nofsu tpoġġiet statwa artistika tal-Gran Mastru La Valette. Iżżanza ukoll Innu lil San Pawl, kompożizzjoni tas-Surmast Vincenzo Carabott. Il-Corriere Mecantile Maltese tal-15 ta' Frar 1876 jagħti deskrizzjoni dettaljata tas-suċċess kbir tal-Festa ta' San Pawl ta' dik is-sena. L-artiklu ta' dan il-ġurnal jintemm hekk: "Fl-aħħar nett ngħidu kelmtejn ta' tifhir speċjali lid-dilettanti bravi tal-Banda La Valette li daqqew darbtejn filgħaxija fost iċ-ċapċip tal-poplu. L-innu tas-Surmast V. Carabott, a solo u l-kor intgħoġob hafna. Il-promuturi tal-festa għandhom għax ikunu kburin bir-riżultati eċċellenti li żgur kien superjuri għal dak tal-festi tas-snin ta' qabel."

Bibliografija

Mifsud Bonnici Robert, Società Filamonica Nazionale La Valette - Ġrajja dokumentata, Giov. Muscat & Co. Ltd, 1959

Ciarlò, Kan. John Ciarlo, La Valette, Soċjetà Filarmonika Nazzjonali, L-Ewwel Mitt Sena Storja, 1994

Ritratt storiku tal-Filarmonika La Valette meħud fl-1876. Fl-inpnofs jidher is-Surmast Luigi Carabott